

Mic.) Am mai regretat și faptul că pantomima nu a prins rădăcini în țara noastră, măcar ca studiu pentru măiestria actorului. Și e păcat că nu s-au organizat întâlniri cu discuții și demonstrații practice ale actorilor cu Marceau — iată o inițiativă pe care A.T.M.-ul ar fi putut-o îmbrățișa. Ar fi fost acestea un imbold și pentru actorii noștri tentați de pantomimă, Stefan Tapalagă, Felix Caroly.

Dar lirismul lui Pierrot și surisul lui Bip, dincolo de regrete, au plutit prea senin și încurajator printre noi, ca să nu-i mulțumim lui Marceau pentru ele.

Al. Popovici

ARTA ȘI LIMBAJUL GESTULUI MIMIC

Marcel Marceau e un interlocutor admirabil, departe de orice gesticulație ostentativă, iar modestia și afabilitatea sa sînt cuceritoare. Așa că premisele fiind prestabilite, discuția se infiripă brusc.

— Sînt desigur într-un consens mai larg dorind să aflu cum a căpătat ființă scenică Bip, celebrul Bip, personajul cu care atît de bine vă identificați.

— Originea lui BIP o caut întotdeauna în imaginația copilăriei mele, unde acesta se afla înconjurat de personaje, nici mai bune, nici mai rele decît el. BIP este un erou poetic și burlesc al epocii noastre, frate mai mic al lui Pierrot, în jurul căruia gravitează o lume invizibilă pe care el o însuflețește. În el se poate ghici silueta palidă a Pierrot-ului romantic, francez de origine, născut pe baricadele revoluțiilor din 1789 și 1848, ce aparține patrimoniului popular. Era nevoie, ținînd seama de tradiție și de legendă, să re-creăm un personaj mai accesibil timpurilor noastre. Am schimbat costumul înlocuind boneta tradițională cu jobenul și floarea-i tremurătoare și m-am dis-

pensat de accesoriiile — decoruri și recuzită — abundent utilizate de Pierrot. I-am oferit lui BIP o largă gamă de profesii care să-i nutrească ambițiile și prin care el intră în competiție cu ceilalți. Accesoriiile lui BIP sînt invizibile, slujindu-i, în lumea sa imaginară, la relevarea virtuozității. Pe o scenă goală apare un univers de personaje și obiecte, grădini, patinoare, ferestre, uși etc., și trecînd de la subiectiv la obiectiv am re-creat omul în luptă cu comicul și tragicul cotidian. BIP ascultă de regulile melodramei populare, poetică prin formă, tragică prin acțiune. După o carieră dezinvoltă și glorioasă, din legendarul Pierrot nu mai rămîne decît un personaj episodic în teatru; strămutat apoi în balet, iar în cele din urmă, după ce cirul îi răpește tăcerea, Pierrot moare de bătrînețe, lăsînd un mare vid în teatrul de bulevard. Admirabilul film „Les Enfants du Paradis”, în care J. L. Barrault îl întruchipa pe neuitatul Debureau, a constituit izvorul principal din care l-am plămuit pe BIP. Numele, tehnica, costumul, epoca s-au schimbat, i-am lăsat numai masca albă. Contactul lui BIP cu publicul s-a produs la 22 martie 1947 la Théâtre de Poche din Paris. Cătreierînd lumea, el a comunicat cu un public foarte divers, nediferențiîndu-l ca rasă, naționalitate sau culoare, devenind astfel fratele tuturor oamenilor.

— *Uă rugăm să ne vorbiți despre mijlocul de expresie al mimului, gestul!*

— Gestul e semnificația acțiunii, el evocă, concludă și împietrește. Gestul restitue forma, volumul, densitatea acțiunii, evocă gravitația și evidențiază sentimentele. Gestul poate fi grațios, bufon sau comic, suveran, de îndrăgostit, de asasin, magic, malefic, divin sau anodin. Gestul adună acțiunea, el e sinteza mișcării, creînd atitudinea. Orice gest inutil e comparabil cuvîntului gol, sunetului discordant sau care s-ar afla în afara timpilor muzicali. Gestul obscur, inform sau molatic e ca pasul nesigur sau cuvîntul bișuit. Asupra gestului scenic nu se poate reveni ca în desen, el trebuînd să fie franc, lizibil și exprimat cu stil. Gestul este gîndul devenit imagine; gestul e omul care creează și re-creează, trece, visează, acționează, luptă, iubește și moare în tăcere. Gestul e convenția prin care omul își proiectează mesajul.

— *Ce loc ocupă pantomima și mima în arta teatrală, ținînd seama că, aidoma dansului, „forma” este elementul principal al expresiei sale?*

— Arta mimului se situează între teatrul vorbit și dans. Etienne Decroux definește mima ca o artă completă, independentă de muzică și decoruri. Estetica sa este foarte bogată, dar limbajul său este prea puțin cunoscut marelui public. N-ar fi oare necesar ca limbajul gestului să devină la fel de familiar ca și acela al cuvîntelor? Obiectul exact al mimului este să concretizeze viața, lupta ființei umane cu elementele naturii. Actorul mim mimează apa și devine pește, mimează vîntul și devine furtună, mimează sentimente și devine pasiune. El se metamorfozează în copac și devine pasăre, devine natură vie. Arta mimului constă deci în a sugera obiectele și pasiunile și a le face vizibile spectatorului, producînd emoția din care se naște arta. Dar arta mimului nu trebuie să fie naturalistă pentru că ea transpune și re-creează. Mima se situează la hotarele teatrului ca o artă a tăcerii și a gestului, artă a acțiunii înseși și a sentimentului, legată de viața omului.

Cum va defini un mim dansul? Dansul e o artă a mișcării și a elevației — este o artă aeriană. Arta mimului e aceea a atitudinii, rămînînd legată de sol; ritmul său este mai lent. Dar pentru că arta mimului este mai dramatică, dansul apelează din cînd în cînd la ea: „Moartea lebedei” de pildă...

— *Există deci de fapt o diferențiere între mimă și pantomimă!*

— Pantomima are legi oarecum diferite de ale mimei. Ea traduce mai mult o poveste, o situație precisă și plasează omul, în raport cu semenii săi, într-o societate, exprimîndu-se atît prin intermediul corpului cît și prin acela al figurii. Pantomima poate utiliza muzica și decorul sugestiv, redus la esențial. Mimul cînd reprezintă copacul, uzina, apa, focul, vîntul, dă naștere unor simboluri ale vieții, identificîndu-se totodată cu lumea... El nu ia numai forma obiectului, dar și greutatea sa. El imprimă propriului său corp greutatea vîntului și atunci avem în față vîntul. Cînd se afundă în apă, corpul său împinge apa și mimul devine apă. Cu cît arta este mai mare, cu atît studiul acestor date e mai profund. În recitalul pe care l-am susținut în capitala țării prima parte a aparținut mimei, iar a doua am intitulat-o *Pantomimele lui BIP!*